

J. HRONEK:

Přehled
katolické theologie
české

Nakladatelství

Kropáč & Kucharský v Praze.

Zvláštní otisk z Manuále učitelů katol. nábo-
ženství na r. 1934-35.

Vytiskl Československý Kompas v Praze-XVI.

Úvodem.

Neobyčejným rozvojem theologie ukázala se naléhavá potřeba rychlé informace. Taková *stručná orientace po katolické theologii poslední doby* jest účelem tohoto nástinu. Není tudíž ani kritickou rozpravou, ani bibliografií. Vzhledem na obsáhlost materiálu bylo nutno upustiti od původně stanoveného bibliografického výčtu všech spisů. Uvedeny budou jen s datem vzniku práce nejdůležitější význačnějších spisovatelů, kteří o některém z mnohých odvětví theologie pojednávají (až do července r. 1934).

Rozvoj české bohovědy v době novější. (Od let devadesátých až do doby přítomné).

První podnět k intensivnějšímu pěstování theologie dal v druhé třetině XIX. století národní buditel K. V i n a ř i c k ý (1803—1869), jenž r. 1860 obnovil vydávání »Časopisu katolického duchovenstva« a sám redakci jeho vedl do r. 1867. Význam tohoto vědeckého časopisu pro theologii jest veliký, neboť od prvopočátku, t. j. od r. 1828, kdy byl založen, [nečítáme-li krátké přerušení 7 let, jest to po Musejníku o rok dříve založeném, nejstarší nyní ještě vycházející český časopis], ukládají v něm

theologičtí spisovatelé své práce, které by byli jinak nemohli vydati. Sto let vědeckého časopisu opravňuje zajisté k hrdému a vděčnému vzpomínání všech jeho redaktorů, kteří namnoze byli zároveň jeho nakladelé.

Současně s obnovením Časopisu katol. duchovenstva rovněž zásluhou K. Vinařického se ustavila edice bohovědné literatury české pod názvem »*Dědictví sv. Prokopa*« (úchvala stanov se stala r. 1861).

Nové vědecké ústředí bylo vytvořeno *Křesťanskou akademií* (zal. r. 1875) v Praze a pro unionistické hnutí na Moravě *Akademií Velehradskou*, která byla založena na II. unionistickém sjezdu na Velehradě r. 1909 na podnět Dra A n t. C. S t o j a n a a schválena dne 18. května 1910 býv. ministerstvem vnitra. (První členové byli jmenováni 1. srpna 1910, předsedou metropolita lvovský Dr. Ondřej Szeptyckyj, místopředsedou prof. Dr. Jan Hejčl, jednatelem prof. Dr. Josef Vašica.).

Určitých směrnic studium bohovědné nabývalo zejména, když v čelo kulturně vědecké koncentrace se postavili svatovítští kanovníci Dr. J o s e f T u m p a c h (1862—1916) a nezapomenutelný Dr. A n t o n í n P o d l a h a (1865—1932) v Čechách a na Moravě prof. Dr. J o s e f P o s p í š i l (1845—1926) a Dr. P a v e l V y c h o d i l, O. S. B. (1862) se svojí »Hlídkou« (od r. 1896), duchové nejen hluboce učení, ale

těž chápající kulturní a theologické požadavky své doby. Obrazem ediční činnosti Tumpachovy a Podlahovy je »Vzdělávací knihovna katolická« (přes 100 svazků), Časopis katol. duchovenstva, jehož rozsah mnohonásobně přispěním Dr. A. Podlahy zvětšen a »Český slovník bohovědný« (sv. I.—V.). O Český slovník bohovědný (první sešit vyšel v lednu 1909) má nesmrtelnou zásluhu biskup Dr. A. Podlaha. Program tohoto monumentálního díla jest širší nadpisu, neboť není pouze kompendiem veškeré theologie, nýbrž přináší v pohodlné lexikální formě soustavně zpracovaná témata ze všech oborů náboženství a všeho, co s náboženstvím jakkoliv souvisí, tedy umění, literatury, sociálních věd a pod. O věcech jinonáboženských pojednává se s touž zevrubností a se vzornou formální nestranností. Otázkám slovanským věnována zvláštní pozornost, jichž dosud užívané lexikony německé si nevšímalý.

Na rozvoj české bohovědy působila též ještě jedna událost. Bylo to *obnovení Karlovy university* (1882), při čemž jako děkan bohoslovecké fakulty získal si zásluhy Dr. K l i m e n t B o r o v ý (1838—1897). Když posléze se osamostatnila též česká theologická fakulta (1891), universitní profesori začínají publikovati své práce vědecké česky. Zásluhou prof. Dr. J. H e j č l a : Cyrilo-Methodějská fakulta v Olomouci

pěstuje bohovědu víc a více jazykem českým. Bohoslovecká učiliště ať biskupská ať řádová mají nový vědecký dorost, zvláště sluší uvést kollegium dominikánské v Olomouci a redemptoristské v Obořišti, zatím co členové řádu Tovaryšstva Ježíšova jako státně aprobovaní profesori se věnují výchově kněžského dorostu a katolické inteligence a benediktini zahajují apoštolát liturgický.

Na podporu studia tomisticko-filosofického byla založena r. 1924 *Akademie sv. Tomáše Aquinského*. Bohovědnou práci odměňuje ročními cenami *Duchovní akademie česká*, zal. r. 1930 z odkazu prof. J a n a J e ž k a (1849—1913).

Křesťanská filosofie.

Myšlenková oblast Evropy na sklonku devatenáctého století znatelně se změnila. Na jedné straně nejodvážnější rozmach přírodních věd a nadměrná tvorba nejmělejších forem světového názoru, na druhé straně raženo heslo: *Vraťme se k filosofii sv. Tomáše Aquinského*. Papež Lev XIII. vydáním encykliky *Aeterni Patris* (1879) usiluje obnoviti scholastickou filosofii, vyjasniti, zdokonaliti a dovršiti velikou syntesu katolického názoru světového, proto celému křesťanskému světu doporučil nauku sv. Tomáše. Obnovená nauka jeho sluje *tomismus* (nebo *novotomismus*). Nejproslulejším se stal zakladatel tomistické

školy lovaňské belgický filosof, kardinál Désiré Mercier (1851—1926). Přirozeně Řím sám jako ohnisko nového ruchu filosoficko-theologického měl vzácné tomisty, z nichž vynikali jesuité P. Uraburu († 1904), P. Santo Schiffini († 1906), kardinálové Satolli († 1909), Lorenzelli († 1915), Lépicieux, Lepidi († 1925) a jiní. Odtud šíří se rozmach nové práce filosofické a nezadržitelně proniká celým katolickým světem.

V české filosofii rozmohlo se vlastní hnutí tomistické od let devadesátých.

P a v e l V y c h o d i l (1862) dal celému hnutí tomistickému nutný základ svými překlady z Aristotela: »Kniha o básnictví« (1884, 2. vyd. 1892), »Kniha o duši« (1888), »Ethika Nikomachova« (1888—1891), »Politika« a Aristotelovy »Kategorie« (1918). Překlad opatřen jest vhodným výkladem. Ze samostatných prací dlužno uvést: »Důkazy jsoucnosti Boží a dějiny jejich« (1889), »Básnictví a mravouka« (1897), »Poetika« (1897), »Apologie křesťanství« (1896). Vychodil vyznačuje se zvláštním smyslem kritickým a hloubkou filosofickou, to patrně je nejen ve spisech jeho, nýbrž i v redigování revue »Hlídky«. V tomismu vidí Vychodil filosofii, kterou možno obohacovati novými zdravými myšlenkami doby moderní.

Prvním tomistickým filosofem českým byl prelát profesor J o s e f P o s p í š i l

(1845—1926), autor velikého díla »Filosofie podle zásad sv. Tomáše Aquinského«. Část první, obsahující materiální logiku, noetiku a všeobecnou metafysiku, vydal r. 1883. Tehdy v Atheneu (r. 1885) sám Dr. T. Masaryk velmi pochvalně se vyslovil o díle Pospíšilově, napsav mezi jiným: » . . . spis p. Pospíšilův je skutečným obohacením naší literatury filosofické, a pokládáme jej za jeden z nejlepších spisů české filosofické literatury vůbec«. V druhé části svého díla napsal kosmologii (r. 1897). R. 1915 vyšel I. díl Filosofie v rozmnoženém vydání. P. Vychodil píše o Pospíšilovi monografii, z níž právě vyšla část první: Josef Pospíšil. Život. (1934).

V Dědictví sv. Prokopa vydal prof. H l a v a t ý »Rozbor filosofie sv. Tomáše Aquinského« (1884).

Celý systém filosofie tomistické podal univ. prof. E u g. J. K a d e ř á v e k (1840—1922). Samostatně vydal tato filosofická díla: »O atheismu« (1878), »O duši lidské o sobě uvažované« (1882). »Křesťanská filosofie porovnána s některými soustavami filosofickými nového věku« (1885), »Logika formální« (1887), »O původu tvorstva dle zpráv biblických« (1897), »Psychologie« (1894), »Bohověda katol. předmětem universitním« (1894), »O jsoucnosti a bytosti Boží« (1896-7), »Metafysika obecná« (1898), »Obrana základů víry katol.« (1899—1900), »Názory o vzdělanosti«

(1900), »O darwinismu« (1906), »Řeč o sv. Tomáši Aq.« (1905), »Morálka filosofická« (1906), »Krasověda« (1910), »Apologie filosofie křesťanské« (1910), »Logika kritická čili noetika« (1910), »Metafysika o přírodě« (1910), »Je-li spor mezi vědou a vírou« (1914), »O stavu kněžském« (1916) a souborné dílo ve 3. sv.: »Soustava filosofie křesťanské« (1920). V práci této shrnuje svoji životní filosofickou činnost a věnuje ji universitě Karlově, na níž působil.

Jeho nástupce na universitní katedře, potomní první arcibiskup pražský v Československé republice, prof. Dr. F r a n t i š e k K o r d a č (1852—1934) zpracoval filosofická hesla ve Slovníku bohovědném, z nichž některá vydal jako samostatné monografie, tak na př. »Bohosloví« (1915), »Bůh« (1916), »Církev« (1916) a »Člověk« (1922). Se stanoviska křesťanského myslitele jest spisovatel těchto monografií na výši moderní spekulace a empirického badání, posuzuje kriticky jejich výsledky, správných všech používá, nesprávných však bystrým okem prozírá a zamítá. Proto nalézáme jeho dílo vpravdě dokonalým, látku plně vyčerpávajícím při velmi zhuštěné formě podání.

Pozornosti zasluhuje latinsky psaná monografie prof. Dra A l. K u d r n o v s k é h o (1875) »De essentia Dei« (1910) a J a n a O l i v y (1863) spis »Zvýšení účinnosti theologie« (1905).

Vzestup novotomistického studia ukazuje »Filosofický sborník«, který za redakce Dra J o s. K r l í n a vydala Česká liga akademická k počtě sv. Tomáše Aq. (1924) a překlad hlavního díla sv. Tomáše »Summary theologicke« nákladem kněží olomouckého dominikánského učiliště. O české vydání zásluhu mají překladatelé: P. Dr. S. B r a i t o (1898), P. Dr. F r. H a b á ň (1899). P. E m i l i á n S o u k u p a Dr. J a r. D u r y c h (1886), spolu s několika jinými profesory dominikánskými. Tak připravena byla půda pro *první mezinárodní tomistické konference v Praze* r. 1932, jichž program zachycuje *sborník přednášek na konferencích proslovených*. Pro speciální studium filosofie tomistické založena *Filosofická revue*, kterou rediguje P. Dr. F r. H a b á ň, O. Pr.

Křesťanskou filosofii dále reprezentuje prof. J o s. K a c h n í k, jenž vydal »Dějiny filosofie« (1904), též latinsky (II. vyd. 1909) vedle čelných statí v Čas. katol. duch. a v jiných revuích; Dr. A n t. P o d l a h a podal rozbor filosofie Nietzscheovy ve spise »Bedřich Nietzsche a jeho filosofie« (1903).

Oficiálními představiteli křesťanské filosofie jsou prof. Beneš a Matocha. Prof. Karlovy university J a r o s l a v B e n e š (1892) napsal: »Poměr scholastické filosofie k filosofii moderní a k vědám exaktním« (1926), »Valor »possibilium« apud s.

Thomam, Henricum Gandavensem, b. Jacobum de Viterbio« (1927), »Psychoanalyse« (1929), v kterémžto spise podrobuje Freudovu psychoanalysu svědomité a objektivní kritice a nekompromisně ji odmítá.

Prof. Cyrilometodějské fakulty J o s e f M a t o c h a (1888) napsal syntetické studie: »Problém osoby« (1924) a »Osoba v dějinném vývoji a významu« (1929).

Prof. V o j t ě c h Š a n d a (1873) vydává syrské texty k nejstarší patristické filosofii: »Severi Philalethes« (syriace et latine, 1928), »Joannis Philoponi opuscula monophysitica« (syr. et lat., 1930), »Severi Antiulianistica« (syr. et lat., Pars I, 1931) a do tisku již připraveny má syrsky a latinsky další práce: »Joannis Darensis Opera quae supersunt«, Severi Antiulianistica«, (Pars II), »Theodoti Ancyrani libri contra Nestorium«, »Tractatus christologici diversorum auctorum«, »Christoduli, Cop-torum patriarchae, Liber confessionis Patrum« (arabice et latine).

Uznávaným představitelem novoidealismu u nás jest neobyčejně plodný moravský filosof, docent dějin filosofie Karlovy university J o s e f K r a t o c h v í l (1882), jenž dosud vydal: »Vývoj problému Boha ve filosofii řecké před Sokratem« (1905), »Náboženský problém ve filosofii Sokratově« (1906), »Problém duše v řecké filosofii« (1906), »Záhada spiritismu« (1907),

»Filosofa L. A. Seneky vybrané rozhovory« (1907, druhé doplněné vydání 1914), »Záhada Boha ve filosofii antické« (1908, druhé upravené vydání 1920), »Pojem a význam mystiky« (1908), »Dnešní otázky filosofické« (1909), »Časové úvahy filosofické« (1913), »Věda a víra ve filosofii středního věku« (1914), »Otázky a problémy« (1916), »Filosofické essaye«. Příspěvky k filosofii českého novoidealismu, (1921), »Úvod do filosofie« (4. vydání), »Filosofie středního věku« (1924), »Přehledné dějiny filosofie« (1924), »Filosofická propedeutika« (1925), »Problém mystické intuice ve filosofii středního věku« (1926), »Nové essaye filosofické«. Příspěvky k filosofii českého novoidealismu, (1927), »Neoscholasticism« (1930). S Černockým a Charváttem vydal »Filosofický slovník« (4. vyd. 1934), který obsahuje 2626 hesel. Životní dílo Kratochvílovo jsou jeho široce založené »Meditace věků« (I.—IV., 1927—1932) podávající metodicky uceleně dějinný vývoj filosofického myšlení až po dnešní dobu.

Přírodní filosofii pěstuje Dr. K. Závadský (1886) a prof. Adolf Špaldák (1877). Špaldák napsal: »Člověk a zvíře« (1907), »Le Problème de l'Evolution« (1919), »Das Ideal der einen Kirche und die Wege dahin« (Gotha 1928), »Moderní útvar náboženský« (1932).

Prof. Jan Konečný (1883) rozebral

kriticky monismus ve spise »V boji o nové náboženství« (1921).

C y r i l J e ž, T. J. (1876—1929) vydal monografii »Aristotelova kritika Platonovy nauky o ideách (1915), »Osobní Bůh a náboženství« (1923) a instruktivní článek v Bohovědném slovníku »Filosofie křesťanská«.

A l o i s L a n g (1869) zahloubal se do zajímavých problémů mystiky a nábož. filosofie v monografiích: »Jacopone da Todi« (II. vyd. 1922), »A. Silesius, poutník cherubinský« (II. vyd. 1922), »Jindřich Suso« (II. vyd. 1923), »Náboženský problém Novalisův« (1919), »Otec pouště sv. Jeronym« (1920).

Cennými studiemi v oboru novodobých dějin náboženství vynikl prof. něm. university pražské E d. W i n t e r (1896), a to: »F. Kindermann« (1926), »Die geistige Entwicklung A. Günthers und seiner Schule« (1931) a »Religion und Offenbarung in der Religionsphilosophie B. Bolzanos« (1932).

Vedle prof. G. K l a m e t h a zabýval se Dr. J o s. H a n u š (1876—1928) srovnávací vědou náboženskou a výsledek svého badání podal ve spise »Úvod do srovnávací vědy náboženské« (1920) a v četných heslech Bohovědného slovníku. K uctění jeho osoby a díla vydal J a n V o b o r s k ý »Památník Dr. Jos. Hanuše« (1933). Dále jest třeba uvést P. D r a P a v l a Š e b e s t u

(1887), jenž z cest svých na Malakce, Sumatře a u Pygmeů při Kongu odnáší si vědeckou kořist, kterou uveřejňuje ve svých studiích: »Bei den (Urwaldzwerger) von Malaya (1927), Orang-Utan (1928), Among the forest dwarfs of Malaya (1929), Bambuti« (1932). Český vydal »Z přítmi pralesa (1927), »Svítání nad pralesem« (1929).

V psychologii vyniká zvláště prof. Dr. K a r e l Č e r n o c k ý (1877), jehož spisy »Úvod do psychologie« (1917), »Všeobecná psychologie« (1919) se stálým zřetelem k nejnovějším objevům psychologie experimentální a »Základy a záhady psycholog. paralelismu« (1920) vzbudily v odborných kruzích značný zájem pro vědeckou přesnost a nepokryté katolické stanovisko.

Dr. J a r o s l a v H r u b a n (1886—1934) napsal: »Úvod do estetiky« (1915) a »Estetika sv. Augustina« (1920).

Řadu informačních statí a studií v oboru křesťanské filosofie nalezneme v »Hlídce«, »Časopise katol. duchov.«, ve »Vychovate-li«, »Vychovatelských listech« a j. Tak prof. Š i m. B á r t a (1864), nynější biskup Českobudějovický publikoval ve »Vychovate-li«: »Problém poznání u Kanta a ve filosofii scholastické« (1904), »O filosofii Voltaireově« (1907), J a n F i l i p K o n e č n ý (1862—1928) psal polemické statí filosofické do »Aletheie«, »Vlasti« a j.

Bibliografií české filosofie a theologie se zabývá Dr. N o r b e r t F r. H r a c h o v-

s k ý (1879), knihovník kláštera v Nové Říši na Moravě, jenž napsal též řadu filosofických článků v časopisech; knižně vydal: »Pramenná heuristika křesťanské filosofie v Čechách a na Moravě« (1916), dále »Noetický problém v křesťanské filosofii zvláště u sv. Tomáše Aq.« (1923), jest to vlastně studie historicko-psychologická o vzniku našeho poznání, hlavně pojmů, k níž přidružují se poznámky noetické, obzvláště ve třetím díle spisu při kritice moderních filosofických systémů.

Dr. A n t. E l t s c h k n e r (1880) napsal studii »O božstvu a náboženství podle theosofie« (1914). Učení theosofů kriticky rozebral Dr. J o s. Č i h á k ve spise »Theosofická společnost a její učení« (1914), dále napsal »Budhismus a křesťanství« (1914) a »Psychologie moderní pochybovačnosti náboženské« (1917). Spiritismem vědecky se zabýval prof. Dr. A l. K u d r n o v s k ý (1875) ve spisech: »Spiritismus« (1908) a »Záhady spiritismu« (1925).

Biblistika.

Rozdělení české a německé theologické fakulty Karlovy university (1891) a stupňovaný zájem o otázky biblické zavedl podnět, že bohoslovci jali se více psáti o věcech biblických v jazyku českém a tak vznikly u nás první velké vědecké práce v oboru historické nauky biblické a biblické filosofie. Biblické studium na vědecké

basi zahájil prof. Dr. Melchior Mlčoch (1833—1917), od něho vyšla »Starověda biblická« (1886) a »Žaltář« (1906).

První učebnou knihu hebrejštiny napsal prof. Jaroslav Sedláček (1860—1925), »Léšon has sefarin — Základové hebrejského jazyka biblického« (1893) a o šest let později r. 1898 první českou mluvnicí arabskou »Al-Kitábu« (1898). Vynikající tento semitolog cestoval šestkrát v Palestině, Syrii a Egyptě, několikrát zdržoval se v syrském patriarchálním semináři na Libanonu, cestoval při sjezdu francouzské vědecké společnosti v Tunisu a v Alžíru, zúčastnil se vědeckých sjezdů v Londýně, Paříži, Frýburku (Švýc.), Hamburku, cestoval i Sibiří, ruskou střední Asií, ve Spojených státech amerických a v Mexiku. Dále napsal: »Úvod do knih Starého zákona« (1904), přeložil a kritickými poznámkami opatřil »Žalmy« (1.-2., 1900—1901) a knihu »Soudců« (1920). Pro americké Čechy na přání biskupa Koudelky upravil nové vydání Písma sv. Některé ze svých prací vydal německy a francouzsky. Speciálním oborem studií jeho byla bohovědná literatura syrská, tak v Corpus scriptorum Christianorum Orientalium vydal Bar-Salibův výklad bible (4. sv. 1906-09).

Vynikajícím biblistou světového jména je prof. Dr. Vojtěch Šanda (1873), jenž však většinu svých prací publikoval

německy: Jsou to: »Untersuchungen zur Kunde des Alten Orients« (1902), »Die Aramäer«, (1902), »Kommentar zum 1. Buch der Könige (3. Reg.),« (1911), »Starosemitské nápisy« (1912), »Kommentar zum 2. Buch der Könige (4. Reg.), (1912), »Salomo und seine Zeit«, (1913), »Elias und die religiösen Verhältnisse seiner Zeit«, (1914), a »Moses und der Pentateuch«, 1924.

Prof. německé fakulty bohoslovecké v Praze, Dr. F r a n t. S t e i n m e t z e r přispívá do »Thesauru linguae assyriacae« (v Chicagu) a Reallexikonu für Assyrologie v Berlíně, mimo jiné napsal »Die Geschichte d. Geburt und Kindheit u. ihr Verhältnis zur babylonischen Mythe« (1910).

Prof. B. K u t a l (1883) napsal vhodnou vědeckou příručku biblických dějin »Dějiny St. zákona« (1923), historicko-náboženský obraz minulosti a přítomnosti Palestiny ve spisu »Palestina« (1926), myšlenkové bohatství t. zv. malých proroků a pestré prostředí, v jakém žili, zlákal ho k široce založenému dílu »Commentarii in Prophetas minores«, které zahájil r. 1929 prorokem Oseášem.

Z biblického studia vyšel také archaeologický a zeměpisný badatel o staré i nové Arabii a jižní Mesopotamii prof. Karlovy university Dr. A l o i s M u s i l (1868). Hlavní své práce publikoval německy

»Arabia Petraea« (4 sv. 1907/8), a anglicky. Arabii Skalnatou zkoumal v l. 1896—1902, Arabii Pustou v l. 1908—1915, veliké dílo o těchto výzkumech jeho vydává Americká zeměpisná společnost v »Oriental Explorations and Studies« a je rozpočteno na 8 svazků. Populárně, ale na vědeckém podkladě odhodlal se prof. Musil v poslední době vylíčiti badatelské své cesty též česky, tak vydal cestopis »Pod ochranou Nuriho« (1929), »V posvátném Hedžázu« (1929), »V biblickém ráji« (1930), »Tajemná Amra« (1932), »Po prvé v poušti« (1932), »V neznámé zemi« (1932), »Poušť a oasa; »Nová Arabie« (1934) a j.

Na universitě ve Frýburku (Švýcarsko) působí biblista Moravan prof. Vincenc Zapletal, O. Praed. (1867), jenž všechny svoje práce píše latinsky a německy, na př. Hermeneutica biblica (3. vyd. 1908), De poesi Hebraeorum (1911), Grammatica linguae hebraicae (1921), Der Schöpfungsbericht der Genesis (2. vyd. 1911), Josef u. seine Brüder (1931), Der Totemismus und die Religion Israels (1901), Alttestamentliches (1903), Das Buch Kohelet (2. vyd. 1911), Das Hohelied (1907), Jephtas Tochter (3. vyd. 1924) a j.

V exegesi veliké zásluhy si získal prof. František Sušil (1804-68). Z jeho prací vyniká kromě patristiky, apologetiky a hymnologie jeho »Výklad Nového záko-

na« (Evangelii, Skutků apoštolských a Epistol) vydaný Dědictvím sv. Prokopa. Po něm vynikl prof. Karlovy university Dr. Jan Lad. Sýkora (1852—1929) a to nejen *překladem Písma sv. Nového zákona*, ale četnými kritickými a exegetickými studiemi, tak zejména »Úvodem do Písma sv. Nového zákona« (I.-II., 1904-07). Nový český překlad Písma sv. byl naléhavou potřebou, všeobecně pocítovanou. Až doposud měli jsme překlady z druhé polovice 19. stol. a to na základě t. zv. bible svatojáclavské, která od roku 1715 dočkala se třetího vydání (1778, 1780) a toto vydání bylo základem bible Krbcovy (1851), tak zv. konsistorního vydání české bible z r. 1857. Vydali sice později (1864) Dr. Innocenc Frencl a prof. J. N. Desolda obrázkovou bibli dle vydání z roku 1851, probošt Lenz u Otty (1892) bibli s obrazy Doreovými; Borový, Drozd a Kyselka tak zv. Zlatou bibli (1884—94), která přidržela se textu bible z r. 1888 a vydání Dědictví sv. Jana Nep. prací Srdínka a Borového, ale všechny tyto překlady jsou již namnoze zastaralé a poznámky k nim taktéž naprosto nedostačující. Proto iniciativní redaktor Dědictví sv. Jana Nep. Dr. A. Podlaha usiloval o nové vydání všem požadavkům vyhovující a překladem Písma sv. Starého zákona pověřil prof. Cyrilo-Methodějské fakulty J. Hejčla a Nového zákona prof. J. L. Sýkoru.

»Bible Česká« sama stala se životním, monumentálním dílem univ. prof. J a n a H e j č l a (1868). Překlad a výklad knih Starého zákona (I. 1913-17; II. 1917-1921; III. 1921-1925) vydaný jako součást »Bible české« jest zralé ovoce dvanáctileté práce vynikajícího orientalisty a biblisty českého. Od r. 1932 vydává také nový správný a vkusný překlad Nového zákona. Z bohaté jeho práce badatelské bud'ěž uvedena aspoň knižně vydaná díla: »Das alttestamentliche Zinsverbot im Lichte der ethnologischen Jurisprudenz sowie des altorientalischen Zinswesens« (1907), »Do města Davidova z města Eliščina« (1909), »Ke svatyni Kananejské« (1911), »Žaltář« (1922), »Pláč Jeremiáše proroka« (1923), »Mariánské hodinky« (1913), »Modlitby za v Pánu zesnulé« (1926), »Na svátek Božího Těla« (1927), »Hod Boží vánoční« (1928), »Od Květné neděle do Bílé soboty« (1928), »Týden Ducha sv.« (1929), »Z Hradce Králové do Želiva« (1931), »Písmo svaté v životě knězově« (1932), »Chléb s nebe« (1932), »O eucharistické četbě bible« (1933), »Tři listy Miláčka Páně« (1932), »List sv. Judy Tadeáše a dva nejstarší okružní listy biskupa římského«, (1933). Kromě toho mnoho studií vesměs s náměty biblickými napsal do Časopisu katol. duchovenstva (od r. 1921) a do brněnské »Hlídky« (od r. 1908). Při této přísně vědecké práci Hejčl nezapomínal na popu-

larisaci věd biblických, činil tak v »Našinci« (od r. 1912), v »Čechu« (od r. 1905), v hradecké »Obnově« a jinde.

Odbornými pracemi vynikli profesori: prelát J a n B u d a ř (1867), J o s. S l a b ý (1869—1930), jehož literární práce se pohybovaly hlavně v oblasti biblické archeologie, V á c l a v H a z u k a (1875), jenž z bohatého svého studia starobabylonského práva, zejména o zákonníku Hammurabiho, vydal »Beiträge aus den babylonischen Rechtsurkunden zur Erklärung des Hammurabi-Kodex« (1908), »Srovnání života a zvyků starých Babyloňanů se životem patriarchů dle současných pramenů« (1908), T o m. H u d e c (1877) a J o s. H e g e r (1885). Prof. biblických věd v Obořišti Dr. J o s. M i k l í k (1886), kromě četných článků v Čas. katol. duchovenstva napsal »Příručku k biblické dějepřavě« (3 díly, 1924—27). »Život bl. Panny Marie« (4. vyd. 1933), »Umučení Ježíše Krista« (1933).

První český *překlad Koránu* jest prací děkana novobenáteckého Dra I g n á c e V e s e l é h o (1885) ve třech dílech (1913, 1923, 1925), jenž kromě toho uveřejnil delší pojednání v Čas. katol. duchovenstva: »Eschatologie Koránu«, »Mohamed a křesťanství« (1926), »Starozákonné osoby v Koránu« (1929) a j.

Církevní slovanština nalezla u nás jednoho z hlavních representantů vědeckých, a

to v osobě prof. J o s. V a j s e (1865). Poznáv přední slavisty, z nichž největšího Vatroslava Jagiče a prof. Frant. Pastrnka, jal se vydávati památky písemnictví církevně-slovanského: »Analecta s. Scripturae e codicibus Glagoliticis« (1908, 4 sv.), »Nejstarší breviář charvatskosrbský« (1910), »Evangelium sv. Marka« (1927), s Dr. Kurzem nejstarší staroslovanský evangeliář »Evangeliarium Assemani«, Codex vaticanus 3. slavicus glagoliticus (1929). Výsledky nejnovějšího badání na poli slovanské paleografie hlaholské podává jeho »Rukověť hlaholské paleografie« (1932), je to od dob Šafaříkových (1853) první kniha tohoto obsahu u nás. Pro kleriky vydal »Abecedarium palaeoslavicum in usum glagolitarum (1917) a j.

Prof. J o s e f V a š i c a (1884), jenž rovněž se zdarem pracuje vědecky v oboru studia slavistického a staroslověnské literatury, vydal »Život a pochvala sv. Cyrila« (1927), »Druhá staroslovanská legenda o sv. Václavu« (1929) a kriticky rozebral 16 staročeských evangeliářů ve spise »Staročeské evangeliáře« (1931). Prof. Dr. J o s. V r a š t i l (1878) se zabývá dějinami nejstarších rukopisných biblí českých.

K lásce k Písmu sv. nabádá »Kniha poutníková« (2 svazky, 1927) od A n t. Š p a l e (1875), jejíž četba skýtá čtenáři útěchu a posilu na pozemské pouti.

Církevní dějiny.

Vynikajícími zástupci kritického směru v moderním dějepisectví církevním byli: prof. Karlovy university Dr. F. X. S t e j s k a l (1866—1924)) a prof. brněnského semináře Dr. J a n S e d l á k (1871—1924).

Vedle četných studií a článků v časopisech napsal prof. Stejskal: »Sv. Lidmila« (1918), »Sv. Jan Nepom.« (I. díl 1921, II. díl 1922), »Přehled církevních dějin čes.« (1920) a »Sv. Václav« (1925). K pětistiletému výročí úmrtí Tomáše ze Štítného vydal z rukopisu Budyšínského »Řeči besední« (1901).

Kritický, moderní životopis Husův jest Sedlákův: »Mistr Jan Hus« (1915). Historické vědě katolické jest věru ctí, že se k jubileu Husovu mohla representovati spisem tak cenným, který respektovali i zásadní odpůrcové. S výsledky svého badání zejména doby husitské seznamoval obec historiků v edici: »Studie a texty k náboženským dějinám českým« (1913-20). Rozsahově obsáhlejším jest 4 svazkové dílo prof. V. Novotného a Vl. Kybala »M. Jan Hus« (1919—1924). Se stanoviska theologického dílo toto rozebírá Kubíček v Hlídce (1924): »Sv. Augustin a viklefism« a zejména prof. srovnávací dogmatiky na »Istituto Orientale« v Římě, Dr. B. Spáčil ve spise »Učení M. Jana Husi« (v Hlídce 1930-31, samostatně 1932). Apologetický cíl sleduje práce arcibiskupa Dra K. K a

š p a r a »Hus a jeho ovce« (1926), též německy.

Nejstarší historií naší, a to hlavně po stránce sociální obírá se prof. F r. V a c e k (1858). Výtěžky svého zkoumání pojal do knihy »Sociální dějiny české doby starší« (1906), vedle nichž napsal »Církevní dějiny české« (1890). Četné jeho monografie hledící k sociálním a agrárním řádům staročeským přináší Časopis pro dějiny venkova a Agrární archiv: »Práva veské obce v 15. století 1916; k agrárním dějinám českým staré doby (1918—19); Emfyteuse v Čechách, ve XIII. a XIV. století (1919—1922); Soudnictví městské a vrchnostní až do 15. století (1922-25); Selský stav v Čechách 1419—1620. Četné jsou jeho práce v oboru lokálních dějin, tak »Paměti král. města Velvar« (1884), »Dějiny Bubenče, Dejvic, Šárky a okolí« (1911, 1923) a j.

Pokračovatelem ve studiu husitském po Sedlákovi jest Dr. A. N e u m a n n (1891), člen august. řádu a docent Cyrilo-Methodějské fakulty, z jehož prací zvláště cenným příspěvkem k rektifikování nesprávných názorů o době husitské uvéstí dlužno: Církevní jmění v době husitské (1920); České sekty ve století XIV. a XV. (1920); Z dějin bohoslužeb v době husitské (1921); Francouzská hussitica (1923-25); Prameny k dějinám duchovenstva v době předhusitské a Husově (1926); Katoličtí mučedníci doby husitské (1927); Nové prameny k ději-

nám husitství na Moravě (1930) a pro Bohovědný slovník Jan Hus, Mistr na univerzitě pražské (1931). Dále vydal: Prostonárodní náboženské hnutí dle dokladů konsistoře královéhradecké (1931), Piaristé a český barok (1932); Z náboženských dějin Horácka (1921); Katolictví a naše národní osvobození (1922), Pařížský odboj a katolictví (1924), Z francouzských relací o českém povstání (1925) a j.

K dějinám humanismu a k historii války třicetileté vyvážil četné hodnotné příspěvky z knihovny strahovské její knihovník C y r i l S t r a k a (1868—1927) spisem »Albrecht z Valdštejna a jeho doba« (1911). V l. 1906-18 zkatalogisoval celou knihovnu strahovskou, při čemž objevil řadu prvotisků českých a rukopisů, které popsal. Z připravovaných dějin knihovny vydal jen: »Vznik filosofického sálu knihovny premonstrátské na Strahově« (1920). Kromě toho napsal: »Svatojánské proudy a zplavnění horní Vltavy« (1924) a »Přenesení ostatků sv. Norberta z Magdeburku na Strahov« (1927). Na tomto místě nutno uvést i P o d l a h o v o široce založené dílo: »Dějiny arcidiecése pražské« (1917). Podlaha podjal se ne snadného úkolu zpracovati ohromný materiál listinný z arcibiskupského archivu, dosud neprohlédnutý a neuspořádaný. Výsledek tohoto studia je uvedeného díla část první »Doba arcibiskupa Jana Josefa hr.

Breunera«. Bohužel z další práce o tomto tématu již nic Podlaha nevydal, leč i tak — jak dí prof. Chytil — tvoří zaokrouhlený celek a zároveň ukázkou, jak by si byl autor počínal na poli synthetického zpracování látky.

Badatelská činnost Podlahova na poli církevní historie od let soustřed'ovala se k pořádání a katalogisování kapitulní knihovny. Není nadsázkou slovo Šimákovo: »Tu ostane na věky slavným jeho pomníkem obrovský soupis rukopisů metropol. knihovny kapituly pražské 1910—22, jež počal si ce Patera, ale Podlaha zpracoval znovu sám. Jsou tu popsány 1702 rukopisy, na 1183 stranách, čítaje v to více nežli 100 stran podrobného rejstříku. Právě v tomto díle vzorné pečlivosti, nesmírné vytrvalosti a obětavosti se ukázal Podlaha odborníkem nad jiné, jak v přesném podání textu, tak v datech provenience, bibliografie i ve vysvětlivkách.«

K tomuto soupisu přidružil Podlaha latinský *Catalogus codicum manuscriptorum* (1923), opravy a doplňky r. 1928, katalog inkunabulí a katalog hudebnin (1926). Kromě toho se postaral o novou úpravu arcibiskupského archivu, o němž vydal *Povšechný katalog arcibiskupského archivu v Praze* (1925). Založil dvojí sbírku: *Editio-nes archivii et bibliothecae metrop. cap. Pragensis* a *Sbírku pramenů k církevním dějinám českým 16. a 17. století*. Vydal

akta korektorů duchovenstva diecése Pražské z let 1407 až 1410 (1921). K dějinám metropolitní kapituly položil základ ve formě biografii spolubratří v kapitule široce pojatou *Series praepositorum... canonicorum metropolitního chrámu pražského* (1912) a doplňovanou ve 4 suplementech (1916, 1925, 1928, 1931).

Velikým dílem Podlahovým, které začal s věrným druhem J. Tumpachem jest připomenutý již Český slovník bohovědný, v němž mnoho hesel z církevní historie je z pera Podlahova, a druhá práce mravenčí píle: »Dějiny a bibliografie české katolické literatury náboženské od r. 1928 až do nynější doby« (do r. 1913), která obsáhla pět velkých svazků v l. 1912 až 1923. Četné jeho práce z oboru církevních dějin vyšly v Čas. katol. duchovenstva a ve Sborníku Historického kroužku Vlast.

Z dalších historiků dlužno uvést na předním místě Dra F r a n t. S n o p k a (1853—1921), jenž první důkladně se zabýval církevními dějinami staroslovanskými v Čechách a na Moravě; z jeho prací bud'tež uvedeny hlavní spisy: »Studie cyrillo-metodějské« (1906), »Konstantinus-Cyrillus u. Methodius« (1911) a »Die Slavenapostel, Kritische Studien« (1918). O působnosti slovanských apoštolů v Čechách a o křesťu Bořivojově (1919).

Studiu byzantinismu a východní otázky se věnuje prof. církevní historie Karlo-

vy university **F r a n t i š e k D v o r n í k** (1893). Vydal »Byzance et les Slaves au IX. siècle« (1923) »L'Eglise serbe« (1923), »Les problèmes économiques et sociaux en Tchécoslovaquie« (1923), »Les Slaves, Byzance et Rome au IX. siècle« (1926), »Les Légendes de Constantin et de Méthode vues de Byzance« (1933). K milenioovým oslavám napsal »Život Svatého Václava« (1929 . česky, francouzsky a anglicky).

Studiu nejranějších dob křesťanství se oddal a uveřejnil nové horizonty otvírající práce Dr. **K a r e l H u b í k** (1872) a to v »Hlídce« a Časopisu katol. duchovenstva, samostatně vydal »Die Apologien des hl. Justinus« (1912).

Prof. **F r a n t. K r y š t ů f e k** (1842—1916) vydal »Všeobecný církevní dějepis« (I.—III. 1882—1892), přehlednější jsou »Církevní dějiny obecné« (1913) prof. **J o s. S a m s o u r a** (1870—1930), od něhož jsou též »Základy patrologie se zvláštním zřetelem k dějinám dogmat« (1908).

První vědecky zpracované československé dějiny se stanoviska katolického, nicméně však úzkostlivě objektivního, jsou prof. **B l a Ź e j e R á č k a T. J.** (1884) »Československé dějiny« (2. vyd. 1933).

Pramenným studiem se obírají četní pracovníci. Tak **F r a n t i š e k T i s c h e r** (1872) pracuje v náboženských dějinách XVI. a XVII. stol. Vydal: Heřman Černín z Chudenic (1903), Zikmund Myslík

z Hiršova (1916), Dopisy Doroty Jínové Pacovské Zuzaně Černínové (1905), Dopisy Sylvie Černínové z Chudenic (1908), »Dopisy konsistoře pod obojí z l. 1609-1619« (1917-1925). Arcibiskupský archivář v Kroměříži Dr. Antonín Breitenbacher (1874) napsal řadu studií k církevním dějinám na Moravě v Časopise Matice moravské. V organizaci historické vědy moravské má svůj podíl; je členem »Historické komise na vydávání pramenů moravských« a svojí činností, kterou sebral jedinečnou sbírku hudebních skladeb stol. XVI. až XIX., umožnil založení »Hudebního archivu moravského v Brně«, jediného v republice. Těžiště jeho práce spočívá nyní v pořádání a rozšiřování arcibiskupského archivu. Jindřich Skopeček (1873) vydal Paměti F. J. Vaváka 1770—1816 (1907—1924). Dr. Stan. Zela (1893) napsal »Náboženské poměry v Olomouci za biskupa Marka Kuena 1553—1565« (1931). V. Bělohávek je autorem »Dějin českých křižovníků s červenou hvězdou« (1930) a »Pamětní knihy Křižovníků« (1933). Josef Resl přispěl cennými studiemi k dějinám českého osídlení západních Čech.

Přítomnou dobu ve varu náboženských zmatků zachytil Fr. Cínek ve spise: »K náboženské otázce v prvních letech naší samostatnosti 1918—1925« (1926), a v objemném a důkladném díle, životopise arcibiskupském.

biskupa blahé paměti Ant. Cyr. Stojana (1933). Portrét jeho nástupce arcib. Leopolda Prečana podal *Alberti*.

K l. M i n a ř í k O. F. M. (1883) specialisoval se na dějiny františkánské v našich zemích. J a n B o g a r (1876) zpracoval řádové dějiny Milosrdných bratří (1934). Monografii o zakladateli Školských sester v Horažďovicích, ct. knězi Gabrieli Schneidroví vydal Dr. J o s. B e r a n.

V pojmání období protireformačního a obrozenského revisionistické stanovisko zastává prof. Dr. J a n S t r a k o š (1899), napsal Počátky obrozenského historismu a Mikuláš Adaukt Voigt (1929).

Literární jesuitský barok rehabilitují prof. Dr. J o s. V a š i c a (1884) a zasloužilý literární historik katolického hnutí, bibliograf, publicista a básník, inž. V i l é m B i t n a r (1874).

Historickou topografií se zabývá F r a n t. T e p l ý (1867). Z jeho péra vyšlo mnoho studií i z dějin agrárních, vztahujících se vesměs k jižním Čechám a 4 zejména k Jindřicho-hradecku a Chodsku. Podobně zas k místopisu středních Čech mnoho přispěl F r. Š t ě d r ý (1847—1932), jenž kromě toho napsal: Studie o otázce svatojanské (1903-22), Dějiny města Loun (1930), Manství Karlsteinská (1930) a j. J a n T e n o r a (1863) zpracoval místopis okresu Bystřického, Pernštejnského a Kunštátského, kromě toho napsal monografie Život

P. Martina Středy z Tov. Jež. (1898), Fr. kardinál Dietrichstein (1906), Účast kardinála Dietrichsteina za boje mezi Matyášem a Rudolfem II. r. 1608 (1917) a j.

Z popularisátorů všeobecných dějin sluší uvést A. Hlavínku, J. Sahuľu, A. Hanzelku a j. S postupem liberalismu vynořil se u nás nový husitismus, odtud vznikla příčina odpovědi z katolické strany. Dr. A. Lenz, Dr. K. L. Řehák, Šulc, Horský, Sahuľa, P. Rejzek, V. Oliva, Klobouk a mnozí jiní rozebírali husitismus po stránce historické i dogmatické a napsali brožury o význačných událostech církevních dějin českých.

Cyrilometodějská otázka sjednocení může míti smysl toliko na půdě pozitivního křesťanství, katolictví a pravoslaví. Celá velehradská tradice potvrzuje tento názor. Zásahu o unionism má arcibiskup A. C. Štojan a po něm jeho nástupce Dr. Leopold Prečan. Obrazem této činnosti jsou »Acta conventus Velehradensis I.—V.« (1927) a »Acta cursus Pragensis« (1930). Apoštolát Cyrilo-Methodějský účinně šíří kan. Jemelka v Olomouci. Publicisticky unionistickému hnutí hodně přispěl Dr. Alf. Fuchs.

Z dějin církevního umění dlužno uvést badatele F. J. Lehnera (1837—1914) a jeho »Dějiny umění národa českého« (1901, 1905, 1908) a monografii »Česká škola malířská XI. věku« (1902). Hned po něm se

ocitáme opět u jména nám tak drahého — *biskupa Podlahy*, jako dějepisce umění.

Vynikající znatel umění a historie české odb. přednosta Dr. Z d. W i r t h uváděje jméno Podlahovo praví: »V české společnosti vzdělanců je podíl kněží na všeobecném vědeckém snažení — počínajíc národním probuzením a Dobrovským blahé paměti — až na nečetné výjimky jeho souvislou částí a neisoluje se sobecky. Zejména v historii — a v jejím rámci i v archeologii — spolupracují kněží ve všech generacích na společném díle a dějiny Národního musea, Památek archeologických a odborných spolků vždy vděčně vzpomenou této jejich národní kázně. V řadě kněží-archeologů zaujímá Antonín Podlaha místo nejvýznačnější a nejčestnější. Podlaha zahajuje vědeckou práci v archeologii v r. 1891 v revui *Vlast*, nato v *Methodu* a *Čas. katol. duchovenstva* a r. 1897 se po prvé objevuje mezi spolupracovníky Památek archeologických a *Soupisu památek historických a uměleckých v král. Českém*«. A právě nejceněnější a nejhojnější práce do *Soupisu památek historických a uměleckých v království Českém* podal E. Š i t t l e r a A. P o d l a h a (celkem 14 svazků). V oboru uměleckém Podlaha vykládá a zařazuje církevní památky české a s mravenčí pílí shromažďuje materialie k slovníku umělců a uměleckých řemeslníků v nepřehledné řadě příspěvků v *Památkách archaeolo-*

gických a jinde. Široce založené jeho dílo »Posvátná místa království Českého«, řazené podle vikariátů, jichž vydal v l. 1907—1913 celkem 7 svazků, jest vědomým pokračováním programu, který v r. 1883 farář Eckert († 1902) zahájil vydáním Posvátných míst hlav. města Prahy. Dr. Podlaha podal církevní místopis, kterého jsme dosud postrádali. Popisy pořízeny z autopsie, neboť autor všechny popisované svatyně navštívil a ohledal. Podlahova Posvátná místa jsou paralelní edicí s obdobným podnikem Archaeologické komise, jejíž Soupis památek historických a uměleckých jednak svým programem jest omezen, jednak při nákladnosti může počítati jen na užší kruh vědeckých interesentů, kdežto Podlahova edice nejen měla širší program a spisy v levnější ceně, nýbrž namnoze novými objevy a výzkumy Soupis doplňovala.

Největší výkon Podlahův na tomto poli je publikace *Poklad chrámový u sv. Víta* v Soupise památek i v Dědictví sv. Prokopa a edice *Pokladu loretánského*.

Jako neustálý spolupracovník stavitele dómu arch. Dr. K. Hilberta byl to Dr. A. Podlaha, který se zasloužil o dobudování velechrámu sv. Víta, proto po zásluze v něm byl pohřben.

Odborné pochopení starých památek s bystrým smyslem pro nejnovější tendence v umění se pojí u prof. Karlovy university

J o s e f a C i b u l k y (1886), a to jak na poli pedagogickém jako učitele na fakultě bohoslovecké a filosofické, tak i v praxi při rozhodování at' v Křesťanské akademii, at' u sv. Víta, nebo ve stech případů při porotách nebo návrzích. Z jeho péra vyšlo: »Starokřesťanská ikonografie a zobrazování Ukřižovaného« (1924); »Obraz sv. Václava« (1929), Korunovaná Assumpta na půlměsíci« (1929), »Osídlení Lanšperska v předhusitské době« (1930), »O poloze kostela Panny Marie na hradě Pražském« a zejména velké dílo »Václavova rotunda svatého Víta« (1933), kteroužto prací vetkl učený badatel ze školy Wickhof-Riegl-Dvořákovy nové snítky do věnce slávy na skráně sv. Václava, jakožto šířitele vyšší západní kultury v Čechách. Autoru se podařilo dokázati, že sv. Václav jako stavebník svatovítské rotundy jest zakladatelem monumentální architektury v Čechách.

Neobyčejně pilným propagátorem uměleckých hodnot a nabádávým ochranářem starých památek je PhDr. V. H r u d k a (1874), jehož publicistická činnost zasluhuje uznání.

Numismatikou, ceroplastikou a folklorem se zabývá kanovník K. P r o c h á z k a (1865), jenž vydal: Kolarovičtí dráteníci (1905), O betlemech (1908), Lid český s hlediska prostonárodně náboženského (1910), Památky žižkovské (1924), Pragensia svatojanská (1929). Velmi záslužným

folkloristou moravským je J a n. V y h l í d a l (1861), ušlechtilý kněz buditel mezi Moravci na Hlučínsku, Ratibořsku a Hlubčicku, z jehož péra vyšla řada hodnotných věcí na př.: Naše Slezsko (1901—03), Pod hanáckou oblohou (1924—28), Z hlučínského kraje (1927) a j.

Systematická theologie.

Apologetika.

V oboru apologetiky pracováno jak populárně vědeckými pracemi odborníků, tak i příležitostnými letáky. Není snad téměř jediné otázky, která by se stanoviska katolické věrouky a morálky nebyla případně zodpověděna. Vedle spisů, které jsou uvedeny v příslušných disciplínách, uvádíme zvláště Dr. A l. K u d r n o v s k é h o studii »Einsteinova teorie relativity a apologetické otázky (1926), »Moderní Kristus« a první díl »Apologetiky« (1932). Dále nutno se též zmíniti o Časových úvahách obratně redigovaných prof. J. K o n e č n ý m, od něhož je pěkný spis »Monismus a křesťanství« (2. vyd. 1922), »Ježíš Kristus v dějinných dokladech své doby« (1919), »V boji o nové náboženství« (1920) a j. Účel více vědecký než Časové úvahy sleduje Podlahova »Vzdělávací knihovna katolická«.

Dogmatika.

Literatura naše dlouho postrádala důkladného díla dogmatického. Příčinou toho

jest okolnost, že se tato disciplína na theologické fakultě přednáší latinsky, což ovšem má své dobré stránky, ale odnímá vzpruhu podati celou věrouku česky. Za to literární činnost v časopisech katolických jasně dokazuje, že máme dosti dogmatických pracovníků, kteří píší menší monografie, nebo osvětlují některé otázky dogmatické. Až teprve v poslední době dostává se nám najednou tři obsáhlých dogmatik: Ž á k o v y »Soustavné katolické věrouky pro lid«, Š p a č k o v y »Katolické věrouky« a posléze P o s p í š i l o v y (1922—24). Kdežto dogmatika Pospíšilova a Žáková se hodí za vzdělávací četbu kněží i laiků, poslouží kniha Špačkova dobře ke studiu memorujícímu, tedy jako učebnice bohoslovcům. Dílo Pospíšilovo, zralá to práce znamenitého učence-filosofa jest skutečným obohacením naší literatury. Jím dává zároveň s prací »Co jest Církev?« (1920) prelát Pospíšil svou závěť duchovenstvu a především svým bývalým posluchačům a připomíná, že pojednáváje o Bohu a věcech božských, nemíní o nich toliko abstraktně a teoreticky uvažovati, nýbrž s celým srdcem se do těchto pravd ponořiti a z nich čerpati a čtenářům na oči stavěti všecko božské požehnání, blaho a štěstí, které Bůh v jednotlivých pravdách pro život lidský uložil.

Vynikajícím pracovníkem dogmatickým byl univ. prof. J o s e f P a c h t a (1846—

1920), který své akademické přednášky zanechal pouze litografované, za to jeho nástupce prof. V. Š a n d a (1873), vydal svou dogmatiku latinsky pod názvem »Synopsis theologiae dogmaticae specialis«, I.—II. (1916), 1922), jež se těší jako vědecká učebnice velké oblibě.

Kromě těchto děl objevují se i jednotlivé monografie, tak zejména jsou to práce prof. srovnávací dogmatiky na Instituto Orientale v Římě Dr. B. S p á č i l a o nauce o církvi dle orthodoxních theologů a to: Pravoslavná theologie a možnost unie s východními církvemi; latinsky: *Doctrina et conceptus de Ecclesia iuxta theologiam Orientis separati* (2 svazky 1923—24), *Doctrina Orientis separati: de baptismo* (1925), *de eucharistia* (2 sv. 1927—28), *de sacra infirmorum unctione* (1931). Česky napsal P. F r a n t. Ž á k (1862) veliké dílo »Pán Ježíš Kristus« (1930), »Eucharistie«, »Asketika«, »O nebi«. Dr. M a t o c h a vydal úvahu dogmatickou »Bytnost milosti posvěcující« (1925). Otázku, v čem tkví podstata kněžské ordinace, řeší Dr. F. C i n e k ve spise: »Podstata kněžské ordinace« (1929). Dr. J o s. V r c h o v e c k ý vzbudil široký zájem svou knihou »Církev a nová doba« (1932).

Pozornosti zasluhují též středoškolské učebnice Dra J o s. K á š p a r a: *Apologetika a Věrouka*, a Dra B. A u g u s t i n a *Základní nauka náboženská*.

Mravověda.

Základ k novodobé české literatuře mravovědné položil prof. Karlovy university A n t. V ř e š ě ř á l (1849—1928) svojí »Katolickou mravoukou« (I.-III., 1900—1916). Životní práce autorova v poslední době opatřená i dodatkem (1919), v němž přihlíží se k změnám po úmyslu nového církevního kodexu právního, jest dílo v každém ohledu dokonalé. Autor věnoval zvláštní péči vědeckému názvosloví. Ježto jeho práce jest vlastně první původní dílo české, vytvořil novodobou českou terminologii mravovědnou. Aby vyhověno bylo praktické potřebě laické katolické inteligence, pořídil autor z velkého vydání, výťah v Podlahově »Vzdělávací katol. knihovně«: »Rukověť katolické mravouky« (1924). Jako samostatné monografie vydal »Hypnotismus ve světle katol. mravouky«, »Lichva a úrok ve světle katol. mravouky«. Jeho nástupce, prof. Dr. J o s. K a c h n í k, přišel do Prahy již se svou prací »Ethica catholica« (I.-III., 1909—1911).

Univ. prof. Dr. J o s. Č i h á k ze svého oboru mravovědného napsal »Lichva na soudu dějin a mravního zákona« (1917). Představiteli dnešní mravovědy na teologických fakultách jsou: v Praze prof. K. K a d l e c (1886), spoluredaktor Čas. katol. duchovenstva, jenž napsal »Trest smrti a sterilisace zločinců a duševně chorých s hlediska katolické morálky« (1931) a »Pouče-

ní o církevním sňatku a životě manželském« (1933); v Olomouci: prof. O l d. K a r l í k (1889) autor monografií: »O zhoubnosti lži ve světle učení sv. Augustina« (1928), »Význam panenství v mravním životě podle sv. Ambrože« (1931). Otázkám filosoficko-etickým se věnuje též Dr. J o s. V r c h o v e c k ý (1881), jenž vydal spis »Přirozená mravouka?« (1929).

Praktická theologie.

Církevní právo.

K dřívějším velkým kanonistům, jako byl prof. církevního práva ve Vídni Dr. F r a n t. L a u r i n (1829—1913), jenž mimo jiné napsal »O bezženství a manželství duchovních« (1878), kanovník K l e m e n t B o r o v ý (1838—1897) autor »Slohu církevního« (1893), dále po A. B r y c h t o v i (1838—1915), A l. J i r á k o v i (1848—1907), přichází Dr. J o s. D o u b r a v a (1852—1921) potomní biskup královéhradecký, autor výtečné studie »Der Diakon als Spender der Taufe« (Archiv für katholisches Kirchenrecht 1889), jenž vedle otázek z práva manželského věnoval nejvíce zájmu právu patronátnímu, tak v Čas. katol. duch. (1900—03) uveřejnil studii »Otázka patronátní v Čechách«. Doubravovým nástupcem byl prelát Dr. J o s. T u m p a c h (1862—1916), od něhož je na sta článků v Čas. katol. duch., do Památníku

Čes. akademie napsal »Církevní právo v Čechách 1848—1898« (1898), vydání samostatného díla překazila mu smrt. Univ. prof. Dr. A l. S o l d á t (1862) v Časopise katol. duch. podal rozsáhlou studii »Nový Codex iuris canonici«. Jako bystrý církevní právník se uvedl Dr. J o s. Š í m a (1889) studií »Právo konkordátní a konkordáty po světové válce« (1934). Prof. církevního práva na Cyrilometodějské fakultě v Olomouci Dr. J a n M a r t i n ů (1881) celou svou literární a vědeckou snahu soustředil na právo manželské a vydal »Manželské právo církve katolické« (I.-II., 1928—30). Budějovický prof. Dr. L u d v í k M a t o u š ů (1883), vydal »Praelectiones ex iure matrimoniali« (1930), v nichž cele vyčerpál látku manželského práva obsaženého v kan. 1019 až 1143 nového církevního kodexu. Jak nazíratí jest na zavedení fakultativního sňatku občanského v republice Československé ukázal prof. pražské něm. univ. Dr. J. S c h l e n z (1867) spisem »Das tschechoslowakische Ehegesetz vom 22. Mai 1919 (1930). Jinou prací jeho jest »Das Kirchenpatronat in Böhmen« (1928); studii »Das interkonfessionelle Gesetz der Tschechoslowakei v. 23. April 1925, Nr. 96« (1932) přeložil do češtiny Jos. Hronek (1933), připojiv novější výnosy, hřbitovní řád a smlouvu o přenechání rodinného hrobu.

Doktor kanonického práva a profesor téhož předmětu, který po šedesát semestrů

přednášel na theolog. ústavě redemptoristů v Obořišti, J o s e f P e j š k a (1870) vydal první české dílo »Církevní právo se zřetelem k partikulárnímu právu československému«, sv. I.: Ústavní právo církevní (1932). Spisu tohoto bylo již tolik třeba, neboť knihy, které z tohoto právnického odvětví jsou nám po ruce (Henner, Hobza, Bušek), nemohou plně vyhověti potřebám našim, nesouce se směry jinými, od ducha církevního odchylnými neb dokonce jemu protivnými. V prvním svazku podává vynikající kanonista vědecký úvod do kanonického práva, vysvětluje základní pojmy o právu vůbec a o právu kanonickém zvláště, shrnuje nauku o pramenech práva, přímých i odvozených a popisuje různé formy církevního zákonodárství.

Slovenský kanonista Dr. E. F u n c z í k vydal »Conspectus canonum codicis Juris Canonici« (1933).

Právo řeholní nalezlo vynikajícího znalce v Dr. K. K a š p a r o v i (1870), nyní šim arcibiskupu pražském, jenž napsal ve 2 svazcích »Církevní zákonodárství o náboženských kongregacích« (1903—04) a jako doplněk k tomu »Nejnovější předpisy o řeholních kongregacích« (1917). Též prof. J o s. P e j š k a vydal spisy práva řeholníkův obsahující: »Jus sacrum congregationis SS. Redemptoris« (1910), »Jus canonicum religiosorum« (1927).

Odborníkem v právu patronátním je krá-

lovéhradecký biskup Dr. M o ř i c P í c h a (1869), autor těchto studií uveřejněných v Čas. katol. duch.: »Právo patronátní a jeho žádoucí reforma se zřetelem k pozemkové reformě« (1923); »Slovo k revisi občanského práva manželského« (1924); »Přešlo-li rakouské právo jmenovací na vládu republiky Československé« (1925).

Pro duchovní správu neobyčejně cennou službu prokazuje kan. J a n a P a u l y h o (1869) »Právní rádce« (1902) a L. S v a t o š e »Právní poradce duchovní správy v otázkách církevně politických« (1932).

Cenné studie a články z oboru církevního práva nalezneme v mnohých ročnících Čas. katol. duchovenstva z péra preláta Dra Tumpacha, prof. Domabyla, biskupa Sedláka, Dra R. Zháněla a j.

Pastýřské bohosloví.

Základním dílem z oboru pastorální theologie řadu let byla prof. Dra A n t. S k o č d o p o l e (1828—1919) »Příruční kniha bohosloví pastýřského« (I.-II., 1890) a »Učebná kniha bohosloví pastýřského« (1905). Moderní pastorec určována novými směrnici, jak patrně z prací prof. Dr. J o s. B e r a n a (1888), prof. Dr. J o s. T o m a n a (1880) a kanovníka Dra J o s. Č i h á k a (1880). Budiž tu uvedena Čihákova studie »Nové úkoly naší velkoměstské správy duchovní« (1916). Muho cenných pokynů pro dnešní pastorec po-

dávají články pro. Dra J o s. B u r ý š k a (1891), P. A l o i s e S t o r k a, T J. (1878), v jehož spise Soustavné vedení duší (I.-III. 1932—34) najde kněz opravdu spolehlivého vůdce, právě tak i ve spise »Dnešní pastore« (1927) od P. Dr. F r. K r u s e, T. J. (1871), redaktora »Neděle«. Pro speciální moderní pastore přispěl spisem prof. Dr. K a r e l K a d l e c »Duševně úchylní a jich pastore« (1930) a prof. Dr. J o s. T o m a n »Cvičení snoubenců« (1929).

Pro kněze zpovědníky jest důležitou knihou prof. Dra G. P e c h á č k a (1855—1931) »Zpovědnice« (2. vyd. 1911) a studie prof. Dra J o s. B e r a n a »Psychologie a zpovědnice« (1929).

Katolická akce vyvolala značnou literaturu, k níž přispěl i senior kléru arcidiecése pražské Mons. Dr. K. L. Ř e h á k (1843), spisem »Život vnitřní předpoklad katolické akce« (1932).

Pozoruhodné jsou etickopastorální práce prof. Dra B e d ř i c h a V a š k a (1882): »Moderní člověk« (1919), »Rodina XX. století« (1924), »Z problémů dnešní společnosti« (1926).

Vítanou pomocnou knihou jest J a n a P a u l y h o »Pastorální medicína« (1911). Dobrou pomůckou pro intensivnější pastore jest t. zv. lišta chrámová, pro kterou zvláště se hodí sbírka Životem (též německy Lebenshefte) prakticky vedená P. R u-

d o l f e m S c h i k o r o u, C. S. R. (1890), autorem »Našich světél« (1933) a sbírka Bojovníci boží z péra V. K r o n u s e.

Liturgie.

V oboru liturgie prvním hodnotným přínosem do české literatury jsou práce biskupa Dra J o s. K u p k y (1862), »O mši svaté« (1889) a »Církevní rok« (1907).

Předním znalcem liturgie byl prelát Dr. F r a n t. H r u b í k (1874—1928) a vice- rektor pražského semináře Mons. K a r e l T a n n e r t (1869), autor spisu *Expositio rubricarum missalis* (1909). Na nové dráhy celé liturgické hnutí uvedl emauzský opat A r n o š t V y k o u k a l (1879), jemuž věnoval měsíčník »Pax« a zvláštní liturgické týdny. P. M a r i a n S c h a l l e r, O. S. B. (1892), přeložil římský misál, který byl vydán nákladem biskupa Dra A n t. P o d l a h y. Univ. prof. Dr. F r. C i n e k vydal rozsáhlý, moderně psaný komentář ke mši svaté v celém církevním roce *Mše svatá v pořadí církevního roku* (I.-IV.). Nedo- statku obšírnějšího díla z oboru liturgie odpomoženo hned dvěma obšírnějšími spi- sy a to prof. Dra J o s. F o l t y n o v s k é- h o (1880) *Liturgikou* (1932) a P. Maria- na Schallera, O. S. B., *Liturgií* (1933). Z badatelské práce liturgické dlužno uvést studii prof. Dra J o s. B e r a n a k vývoji liturgického práva partikulárního v Če- chách »Mešní liturgie secundum rubricam

ecclesiae Pragensis ve století XV. a XVI.« (1931) a redakcí P. Mariana S c h a l l e r a Sborník I. liturgického týdne (1933).

Význam svátků a znalost obřadů liturgie vánoční, Svatého týdne a týdne svatodušního rozšiřují vhodně upravené knížky liturgických textů: Na hod Boží vánoční, Od Květné neděle do Bílé soboty, Týden Duha Svatého.

Hodinky Mariánské vydalo Dědictví svatojanské a P. Dr. Jan Urban.

Duchovní řečnictví.

Prof. pastýřského bohosloví na Cyrilo-Methodějské fakultě v Olomouci Dr. J o s e f F o l t y n o v s k ý prohlédaje k tomu, že nastávajícím hlasatelům slova Božího se nedostává vhodné příručky ke studiu, napsal sám knihu potřebám moderní pastorece přizpůsobenou »Duchovní řečnictví« (2. vyd. 1932). Povzbuzení k samostatné práci z vlastních pramenů kazatelských poskytuje pěkná kniha Dra Al. R i c h t r a, »Prameny duchovního řečnictví« (1927).

Duchovní řečnictví sice překvapuje mnohostí tištěných kázání, z nichž však málo jen náleží k lepším homiletickým výtvo-
rům. Uvádíme jenom některá díla, která si zaslouží, by aspoň jich vzpomenu bylo. Pěstovány jsou rozmanité druhy duchovních řečí.

Kázání *eucharistická* proslovili a napsali: Dr. F e r d. Č e r n o v s k ý, Adoro te

devote, latens Deitas (1912); J o s. O c e t e k, Neznámý mezi svými (1912), Eucharistický rok; Dr. A n t. O n d r o u š e k, Eucharistická kázání (1911); F r. V a n ě č e k, Nejsvětější Svátost (1903); zvláště pak eucharistický kazatel opat M e t. Z a v o r a l, Kázání o nejsvětější Svátosti oltářní (2. vyd. 1934).

O Srdci Páně: V. B ě l o h l á v e k, O. Cr., Na Srdce Páně (1924); A r n. O l i v a, Srdce Ježíšovo zdrojem útěchy (1926), Nejsvětější Srdce Ježíšovo (1928); E m. Ž á k, Řeči o nejsvětějším Srdci Páně (1923); F r. Ž á k, S. J., Jak svatí následovali božské Srdce Páně (1912).

Kázání apologetická: P. A l b í n (Václ. Vajs), Zachraňte národ výchovou křesťanskou, J. S a h u l a, Promluvy historicko-apologetické, L u t i s l a v K a r e l, Život dítek Božích.

P. J o s. R y b á k, Křesťanská askese ve světle pravdy (1910); V. S t r m i s k a, Osmero blahoslavenství Kristovo a naše doba (1913); F r. K u n o v s k ý, Slova nepřátel Kristových (1911); A r n. O l i v a, Kristovo sociální království (1931); M e t o d Z a v o r a l, Kristus a církev (1913).

Konferenční řeči. Je-li kolébkou konference chrám de Notre Dame v Paříži s velikým P. Lacordairem, O. P., mají Čechy svou svatyni strahovskou, kde český Lacordaire, opat Z a v o r a l před vybraným posluchačstvem přednáší své konferenční

řeči, které se vyznačují nádherným stylem, vybroušenou dikcí a básnickým vzletem. Tiskem vyšly jeho konferenční řeči (4 svazky 1896—93), »Věrou ke štěstí« (2. vyd. 1913). Kromě něho píší konferenční řeči prof. Dr. J. K o n e č n ý, Duchovní zájmy dneška (1924); J o s. R y b á k, Časové otázky (1924); prof. E m. Ž á k, Žena v křesťanství (1919), Řeči konferenční (1923/4). P. Dr. S i l. B r a i t o O. P r., hledá nové cesty duchovního řečnictví, jak nasvědčují myšlenkově bohaté a krásné jeho cykly: Základy (1931), Ježíš Kristus (1931), Život (1932), Církev (1933), Za příkladem svého Velekněze (1934). Stejného duchovního rodu jest prof. D o m i n i k P e c k a, Oheň na zemi (1931).

Kázání liturgická. První, kdo u nás upozornil na důležitost liturgických kázání, byl biskup E d. B r y n y c h (1846—1902), jenž sám napsal Soustavná liturgická kázání ve 3 dílech 1890-2. Kromě něho psali též B. Hakl, Fr. Vohnout a zejména A n t. M e l k a, Ze svatého týdne (1916).

Nedělní kázání jako nejpotřebnější mnoho pěstována, tištěných sbírek jest značné množství, z nichž buďtež uvedeny aspoň tyto knihy: J a n D r á b e k, Kázání na všechny neděle a svátky (1921); X a v e r D v o ř á k, Oheň (2 sv. 1923/4); J. J a t s c h, Tři sta krátkých ranních promluv (1903); A n t. K a š k a, Pravdou ke ctnosti (1915); F r. K u b í č e k, Nedělní a sváteční ká-

zání (3 sv. 1910-13); F r. M a l ý, Dominica, kázání na všechny neděle církevního roku (1930), J a n Š a n d a, Krátké promluvy duchovní na neděle a svátky, Dr. F r. O d v a l i l, Řeči duchovní (3 sv. 1924—25); V á c l a v O l i v a, Perly posvátného řečnictví (1911); A r n o š t O l i v a, Nedělní kázání o Kristu (1933). Zvláštní zmínky zasluhují Homiletické listy F i l i p a H e u s l e r a (1915—1926), nedělní čítankou můžeme nazvati hodnotné a přesvědčivé Dra K. V r á t n é h o, Krátké nedělní a sváteční promluvy, a zvláště účinné sbírky duchovních promluv »Víra naše« prof. Mons. Dra J o s. K a š p a r a, M. Z a v o r a l a, Duchovní řeči na všechny neděle a svátky roku církevního (1902), Řeči nedělní a sváteční (1913), a prof. E m. Ž á k a, Řeči nedělní a sváteční I.—III. (1909—1926) a jeho jedinečné »Fragmenty«.

Exhorty: studující mládeži mají zdárné pěstitele, zejména: Dr. Č e r n o v s k ý, Loquere, Domine, quia audit servus tuus (1912); J a n J e ž e k, Student v kostele, ve škole... (1908), Povinnost (1908), Jazyk (1909), Řeči na rozchodnou (1909), A n t. M e l k a, Promluvy k studujícími vyšších tříd škol středních (1910); F r. N e j e z c h l e b a, Ve škole života (1910); J o s. R y b á k, S. J., Patero exhort pro studující (1911); Dr. B e d. V a š e k, K Ježíši (1919); F r. Š e b e s t í k, Exhorty ke katol. mládeži (1909), Dr. L u b. P e t r,

Sbírka promluv k mládeži na všechny neděle církevního roku.

Kázání sváteční. V á c l. K u b í č e k, Kázání sváteční (1910), Dr. A l. K u d r n o v s k ý, Svátek Krista Krále (1926); F r. Š u l c, Kázání sváteční (1902); A r n. O l i v a, Kristus Král (1930), F r. M a l ý, Čtrnácte sv. pomocníků (1917), Naše naděje (1918), Podobizny sv. apoštolů (1920), Řeči o Svatých (1931), J o s e f M á l e k, Tři kázání pro oslavu sv. Václava (1929), A n t. M e l k a, Svatojanské triduum (1929).

Mariánská kázání jsou snad nejpočetnější, což souvisí s vroucí úctou našeho lidu ke kultu Mariánskému a zejména k oblíbeným májovým pobožnostem. Ze sbírek uvádíme: A r n. O l i v a, Potěšení zarmoucených (1934), F r. J a n o v s k ý, Rosa mystica (1898), Mater admirabilis (1902); Dr. F r. L e n z, Kázání mariánská (1905); J a n P t á č e k, Řeči mariánské (1907); J o s. R y b á k, S. J., Panna Maria v plánu stvoření a její působení na lidstvo (1926).

Májové promluvy. J a n B ě l i n a, Maria v životě a v ctnostech (1910); S i g. B o u š k a, Mirjam-Maria, výklad litanie loretské (1903); K. B e n e š, Májové promluvy na litanie loretské (1928); E n d l e r- H l a č í k, Mariale parvum, májová rozjímání Arnošta z Pardubic (1912); F r. K o m á r e k, Zdrávas, Maria (1923), Sv. Terezie od Ježíška, květ mariánský (1931);

J a n M a c h o v e c, Slova naší matky (1920); A n t. M e l k a, Mater Dei alma (1931); J a n M o t t l, Život Panny Marie v obrazech (1910); A r n. O l i v a, Nejkrásnější vzor křesťanského živlu (1930), Pomocnice v každý čas (1933); Pozdravení andělské (1931); J a n P a u l y, Úvahy mariánské o loretánské litanii (1903); A l f. P r y č, Důstojnost Matky Boží a čest jí příslušná (1908), A n t. R e j z e k, T. J., Tisíckrát pozdravujeme Tebe (2 sv., 1909-10); J a n Š a n d a, Zdrávas, Královno (1917); Dr. F r. Š u l c, Májová pobožnost (3 sv. 1900—2); A n t. T h e i n, Srdce naše podle srdce Panny Marie (1910); F r. V a n ě k, Zdrávas Maria lékem naší doby (1900); J. R y b á k, S. J., Pod ochranu Tvou se utíkáme; Cti Matku svou (1934).

Kázání postní. V. B ě l o h l á v e k, O. Cr., Pašije Církve (1914); Oběť čistá (1924). E d. B r y n y c h, Cesta rozumu a srdce ke spojení s Kristem (2. vyd. 1891), Zachraň duši svou (2. vyd. 1891); K. B u r e š, Čiňme pokání (1927), J a r. D l o u h ý, Utrpení Páně a svátost pokání (1925), X a v. D v o ř á k, O Králi mučedníkův (1925), O t. H r u š k a, Poznání a vyznání (1907), Dr. J. H u d e č e k, Trpící údy Kristovy (1906), L a d. J e d l i č k a, Postní kázání (1908), Dr. K. K a š p a r, Cesta k životu (1906), Dr. J o s. M i k l í k, Postní kázání, F r. K o m á r e k, Utrpení a kříž Pána Ježíše (1926), A n t. M e l k a, Ježíš,

horlitél pro duše (1912), Trpěl pod Pontským Pilátem (1926), A r n. O l i v a, Boj proti Kristu (1932), Ukřižovaný Kristus Král (1933), Dr. A n t. O n d r o u š e k, Zachraň duši svou (1931), A l f. P r y č, Pojd'me za Ním (1911), A n t. T h e i n, Passio Christi, salva me (1904), F r. B. V a n ě k, Spása znovu křižovaná (2. vyd. 1905), Dr. B. V a š e k, Umučení Páně a potřeby naše (1917), E m. Ž á k, Řeči svatopostní (1909), Kříž (1930), F r. Ž á k, T. J., Povzbuzení ke kajícínosti (1895), Sedmero postních řečí o oběti mše sv. (1897); Dr. J o s. Č i h á k, Triduum k velikonoční sv. zpovědi (1920), Dr. A l. K u d r n o v s k ý, Meditace pod Křížem (1916).

Kázání příležitostná: V. B ě l o h l á v e k, O. Cr., Po prvé k Pánu (1917); A r. O l i v a, Promluvy k I. sv. přijímání (1927); X. D v o ř á k, Zpovědnice maličkých, praktické promluvy k dítkám ve zpovědnici; J o s. D í t ě, Sto krátkých tichých promluv nad hrobem (1916); Dr. J. J i n d r a, Perutě míru (1907), A r. O l i v a, Kristus a dítě (1928), A l f. P r y č, Rodiče, výchova a škola (1908), Dr. F r. Š u l c, Kázání příležitostná (1897—02), F r. B. V a n ě k, Příležitostné řeči duchovní (1904—06), V l a d. H o r n o v, Církvi a vlasti, Dr. Č e n ě k T o m í š k o, Dětským duším, promluvy pro katol. dětské besídky (1933), Dr. J o s. Č i h á k, Co jest po smrti? Cyklus duchovních řečí se zřetelem ke spiritismu (1916),

J a n L e b e d a, Z řečí biskupa Dr. Ant. Podlahy (1932); A. M e l k a, Včas i nevčas (1933); J a k. R o z m a h e l, Příležitostné řeči (1934); S t. G a b r i e l, O čistotě; T. C o u f a l, O duši (1906), Snubní promluvy a j.

Hagiografie.

Důležité místo v literatuře hagiografické zaujímají vědecké spisy, které dílem spadají též do církevní historie a to zejména: Sv. Prokop, jeho klášter a úcta u lidu (1895) z pera biskupa F r a n t. K r á s l a (1844—1907) a druhý jeho spis Sv. Vojtěch (1898). Prof. Dr F r. S t e j s k a l (1866—1924): Sv. Lidmila (1919), Sv. Jan Nepom. (1922) a Sv. Václav (1925). K témuž tématu se nesou životopisné prameny staroslovanské, které vydal prof. Dr. J o s. V a j s pod názvem »Sborník staroslovanských literárních památek o sv. Václavu a sv. Lidmile« (1929). Společnou práci Foltynovského a Tenory jest spis Bl. Jan Sarkandr. P. Dr. J a r o s l a v O v e č k a (1882) přeložil, úvodem a poznámkami opatřil Paměti sv. Ignáce z Loyoly (1929), M i k u l á š L e v ý znovu přeložil Vyznání sv. Augustina, Dr. K. V r á t n ý, zčeštil sv. Františka Sal. Bohumilu.

Životopisy svatých psali: B o ř i v o j B e n e t k a, Služebníci a přátelé Boží v české zemi (1928), B. D l o u h á, Bl. Anežka Přemyslovna, téže světice se týká práce P. Dra K. V y s k o č i l a Legenda bl. Anežky a

čtyři listy sv. Kláry (1932). I s. V o n d r u š k a (1865) vydal Životopisy svatých v pořadí dějin církevních (4 sv. 1932), J o s. H r o n e k přeložil a doplnil Auerovu Legendu svatých a napsal »Sv. Augustin«, Dr. J a n M e r e l l (1904) vydal životopis »Sv. Karel Boromejský« (1934), Dr. A. F u c h s (1892) napsal »O desíti svatých«, Dr. J o s. K r l í n věnoval pěkný životopis sv. Janu Boskovi (1934), P. Leopold Š k a r e k T. J., Život sv. Aloise z Gonzagy, patrona mládeže (1927), P. Frant. Sal. K u b í č e k, Sv. Stanislav Kostka (1927). Ze spisů sv. Otců bylo i v poslední době překládáno, vedle prof. J. L. Sýkory a Jana Desoldy byl to K l e m e n t K u f f n e r (1857), Dr. L. D v o ř á k a zejména A n t o n í n L u d. S t ř í ž (1888), jenž překládal sv. Jeronýma, sv. Vincence, sv. Bonaventuru, legendu Kříšťanovu (s úvodem, který napsal prof. Jos. Pekař); dále vydával sborníky Svatí otcové, Karmel, Boží bojovníci a j.

Tvůrcem české essaye hagiografické je V i l é m B i t n a r (1874).

Kapitolou samostatnou jest život a dílo J o s. F l o r i a n a v Staré Říši na Moravě. »S pomocí Boží a přátel« vydává tento miles Christi v edici »Dobré dílo«, kterému předcházelo »Studium« (od r. 1903), knihy proniknuté ortodoxním katolicismem v umělecky bezvadné úpravě jako na př. spisy sv. Jeronýma, bl. Ludvíka M. Grigniona z Montfortu, Listy sv. Kateřiny, zjevení A.

K. Emerichové, zjevení Melanie Kalvatové, Jose Severiana de Rezende Můj Flos Sanctorum a j. V paralelní knihovně »Dobrého díla« v »Nova et Vetera« přináší drobné publikace a články. »Josef Florian ukázal všecken hodnoty katolicity v jejich plné čistotě a jasu, vrátil katolice její slávu a katolictvu v Čechách jeho sebevědomí« — tak hodnotí dílo Florianovo Jaroslav Durych.

Ikonografii se zabývali zejména kanovník E d. Š i t t l e r (1864—1932) s biskupem Dr. A. P o d l a h o u, společnou práci jejich jsou: Památky kultu sv. patronů českých (1895), Album Svatojanské (1896), Album Svatovojtěšské (1897), kromě toho z pera Podlahova je ikonografie mariánská: Obrazy Mariánské v Čechách ve století XIV. a XVI. (1904) a Sochy a skulptury Mariánské v Čechách od dob nejstarších až do stol. XVI. (1904). Mnoho cenného materiálu ikonografického a folkloristického týkajícího se kultu svatých v zemích českých nasbíral a uveřejnil v četných publikacích pilný pracovník A n t o n í n Š o r m (1890).

Doklady úcty mariánské sebral ve svém spise Legendy o P. Marii založené na lidových pověstech slovanských (1902) prof. J u l i u s K o š n á ř (1862—1934), kromě toho napsal 2 knihy o poutnických místech a památných svatyních v Čechách (1904, 1906).

Církevní zpěv.

Církevní zpěv po **Ferd. Lehnerovi** pěstovali kan. **Václav Müller** (1865), **E. Paukner**, (1869), **Vojt. Říhovský** (1871), **K. Douša** (1876), **Dr. Old. Svoboda** (1887), prof. **Mons. J. Boháč** (1888), kanovník **Mons. O. Stanovský** (1882), redaktor »Cyrila« docent **Dr. R. Perlík**, (1882), autor spisu **K dějinám hudby a zpěvu na Strahově až do 1. pol. XVIII. stol.** (1925). Kodifikaci církevního zpěvu českého uskutečnil prof. **Dr. Dobroslav Orel** (1870) svým »Českým kancionálem« (1921). Kromě toho vydal »Kancionál Franusův« z r. 1505 (1922), **Počátky umělého vícehlasu v Čechách** (1922), **Ján Levoslav Bella** (1924), **František Liszt a Bratislava** (1925), **Hudební památky františkánské knihovny v Bratislavě** (1930), **Hudební prameny na Slovensku** (1931), **Jana Táborského próza o Mistru Janovi z Husince** (1932).

Asketická a duchovní literatura.

Kromě klasického převodu **Tom. Kempenského** **Následování Krista** od biskupa **Dra Jana N. Sedláka** a některých jiných dobrých převodů vrcholných děl náboženské literatury nemáme mnoho původních hodnotných prací českých. Tak uvéstí sluší **Dra F. X. Nováka** (1859) **Pohledy do života bohoslovců a kněží** a **Některé naše kněžské problémy** (1912), **P. Jos. Jaro-**

še, T. J. vzácnou knihu *Následování Božského Srdce Páně* (3. vyd. 1933), Dr. J a r. O v e č k y překlad a poznámky k Duchovním cvičením sv. Ignáce z Loyoly (1921 a 1922). Krásná jsou rozjímání prof. Dr. B. S p á č i l a (1875): *Život Krista Pána podle čtyř evangelií* (5 sv. 1930-32) a *Ze života přátel Krista Pána* (1932), A n t. M e l k y, *Pane, nauč nás se modliti* (1922) a A n t. S t ř í ž e »*Věnec Ducha Svatého*« Pro lid výborně jsou psány a v Dědictví sv. Jana Nep. vydány knihy děkana K. B a l í k a *Dědův odkaz* (1916), *Květnice* (1917), *Matka* (1918), *Otec* (1919), *Cestou za štěstím* (1920) a *Nedělní čítanky*. Zvláštní zmínky zasluhuje dílo P. F r. H r u b é h o »*Šťastná pout životem*«, Dr. R. W. Hynka »*Hořící srdce*« a B a l d e - V a j s, *Křesťanské pravdy* (1931).

O novou, hodnotnou a na studiu založenou duchovní četbu usiluje P. Dr. S. B r a i t o O. Pr., svým krásným časopisem »*Na hlubinu*« (od r. 1926), P. Dr. J a n U r b a n, O. S. Fr., P. Dr. J o s. M i k l í k, C. SS. R., A n t o n í n S t ř í ž svým náboženským věstníkem veliké úrovně »*Vinice Páně*«, soukromá edice Školských sester sv. Františka na Kr. Vinohradech a Sester Nep. Poč. P. Marie v Přerově-Šířavě.

Z modlitebních knih, kterých bylo přemnoho napsáno, zvláště uvéstí sluší aspoň jména autorů: X. Dvořák, J. Skopec, biskup Sedlák, F. X. Vaněček, Jan N. Řihá-

nek, V. Bělohávek, O. Cr., J. F. Hruška, J. Škarek, T. J., A. Oliva, P. Dr. Jan Urban, O. F. M., Ant. L. Stríž, J. Hronek, J. Komrska, Ed. Gryc, Indignus M. (vl. jm. M. Levý), M. Regal a j.

Křesťanská sociologie.

Záhy do bran budovy studií theologických vešla i nejmladší věda — křesťanská sociologie a zavedena jako povinný předmět. V Brně přednášel sociologii Dr. J a n Š r á m e k (1870), jenž se stal v krátké době duší sociálního hnutí na Moravě a vůdcem katolického organisovaného lidu českého. Vedle něho a s ním pracuje celá řada nadšených kněží, z nichž budiž vzpomenu kněze svaté paměti metropolity moravského Dra A. C. S t o j a n a (1851—1923), V a l o u š k a, arcibiskupa Dra F. K o r d a č e, kanovníka F r. S v ě t l í k a (1875) podpisujícího své články značkami T, nebo -t- v Našinci, Životě a Lidových listech, Dra R. H o r s k é h o († 1926), vůdce organisovaného lidu českého v době předválečné, M. Z a v o r a l a a nynějšího předsedy čsl. strany lidové kanovníka a poslance B o h u m i l a S t a š k a (1886), autora těchto prací: Válka a prozřetelnost Boží (1915), Papež a právo mezinárodní (1917), Církev katolická a válka (1923), Ó, toneš, Evropo! (1931), Cesta ze světového labyrintu (1932), Jest ještě záchra-
na (1932) a j.

Na Karlově universitě přednášel sociologii prof. Dr. A l. S o l d á t (1862), z jehož péra jest obšírné a o novější badání založené dílo »Nástin základův a všeobecných zásad společensko-hospodářských« (1913) a »Bytová otázka dělnická« (1915). Jeho nástupcem se stal známý sociolog senátor Dr. F r a n t. R e y l (1865), jenž napsal »Úkoly sociální politiky« (1909), »Jádro křesťanské sociologie« (1914) a »Sociologie v politice« (1925). Těmito pracemi dostalo se žádaných kompendií proti starší práci R. N e u s c h l a Křesťanská sociologie (2 sv. 1898).

Po sociálních a sociologických studiích v zahraničí a v Americe v l. 1921—27 převzal nově zřízenou stolicí křesťanské sociologie na Cyrilometodějské fakultě v Olomouci Dr. B e d ř i c h V a š e k (1882) a základním dílem svým »Křesťanská sociologie« (1923—33) vybudoval vědecky tento obor u nás.

Mimo oficielní ohniska studium sociologické bylo pěstováno mnohými pracovníky a publicisty. Tak ze starších jest třeba uvést zasloužilého preláta F. X. V a n ě č k a (1859), F r a n t. H a n u š e Ž u n d á l k a (1871), R u d o l f a V r b u (1860) autora děl: Povaha moderního kapitálu (1892), Otázka zemědělská (1896), Národní sebeochrana (1898), Stávky (1900), Budoucnost národa (1899), O úpadku stavu rolnického (1902), Rozmach

kapitalismu (1906), Vláda peněz (1909), Světové zbrojení a Slovanstvo (1914), Válka a náboženství (1918), Zkáza Slovanů (1919), Nebezpečí druhé světové války (1925) a Záhada světovlády (1929). Několik prací napsal též německy, na př. Russland und der Panslavismus (1906), Der Kapitalismus im Weltkrieg (1919). Vrba, ač chudý, vydával své spisy ponejvíce svým nákladem. Starobrněnský opat augustiniánský Fr. Bařina napsal »Mosaikový obraz sociální soustavy« (1929), P. Bernardin Skácel, O. Pr., vydal knihu »Politika dle zásad katolických« (1926). Problémem nad jiné vážným se zabývá rozsáhlá studie Dra B. Augusta (1885) »Pokles natality u kulturních národů« (1928), v níž statisticky autor uvádí, že od let 70tých minulého století klesá konstantně poměrný a v poslední době namnoze i absolutní počet porodů a dospívá k závěru, kdyby se v bílém plemeni mělo trvale zakořeniti omezování počtu dětí, mohlo by se státi, že by v příštích stoletích ztratilo svou nadvládu a že by všude, snad i v Evropě, bylo zatlačeno množícími se Asiaty.

Dějiny sociálního hnutí u nás od r. 1840 vypsál T o m. J o s. J i r o u š e k (1858).

Politikou poslední doby zabývají se knihy bystrého publicisty Dra J o s. D o l e ž a l a (1893), »Politická cesta českého katolicismu 1918-1928« (1928), »Český kněz«

(1931), »Moskva-Řím« (1930). Z publicistů zvláště uvéstí jest L a d. Z a m y k a l a (1884), J a n a S c h e i n o s t a (1896), Dr. F o r m á n k a, Dr. K r l í n a, jenž ve svých 2 knihách »Návrat vzdělanců« zachycuje duchovní vývoj nových a mladých spisovatelů z konce XIX. a začátku XX. století a hlouběji studuje konverse Péguyho, Claudela, Jammessa, Gemelliho, Papiniho, Barringa, Undsetovou, Schmieda a j. Pěkný jest jeho portrét biskupa Brynychy. Dr. A l f. F u c h s (1892), vydal výbor svých hodnotných článků církevně politických pod názvem »Z boje o Modus vivendi« (1934), před tím pak knihy »Novější politika papežské kurie«, »Zákulisí novin«, »Dnešní myšlenková krise«, »Náboženství a politika« a j. Nemalý jest počet pracovníků, kteří zásady křesťanské sociologie uplatňují v aktivní politice. Vedle starších, kteří neumdlévají, objevují se noví, stačí připomenouti jména: Dr. M o ř i c H r u b a n, Dr. D o l a n s k ý, Inž. D o s t á l e k, Dr. N o s e k, Mons. R o u d n i c k ý, děkan K a r e l T o m a n (1864—1921) A r n. O l i v a, arciděkan H a v e l k a, prelát Dr. B u d a ř, prof. Dr. K u d r n o v s k ý, děkan A l. T y l í n e k, Ch ý l e k, Z e l e n k a, D r o b n ý, Dr. J o s. a A n t o n í n N o v á k o v é, vůdcové mládeže: C h l u m s k ý, Ž ů r e k, V á c l. V a j s, M. K l e m e n t, kanovník Š v e c, Dr. J. R ü c k l, P. N e s r o v n a l a jiní a jiní.

Pedagogika a katechetika.

Náboženské vyučování a vychovávání mládeže bylo vždy předním úkolem duchovenstva, jemuž se dostává k tomu zvláštního školení teoreticko-praktickou přípravou v době bohosloveckého studia. První novou učebnou knihou byla »Katechetika« (3. vyd. 1874) J a n a K. Š k o d y (1810—1876). Novou cestu metodě učení náboženského razil Dr. F. X. B l a n d a (1838) svou knihou »Pastorálka ve škole čili vychování mládeže učním, bohoslužbou a kázni svaté církve katolické« (1884). Vynikajícím docentem katechetiky byl biskup E d. B r y n y c h (1846—1902). Podle jeho přednášek vydal prof. Dr. J. N. J i n d r a (1863—1930) Katechetiku (1904). K těmto odborníkům čestně se druží Frant. Pin-kava (1845—1907), prof. Dr. A n t. S k o č- d o p o l e (1828—1919) a prof. M a t ě j L h o t s k ý (1863). Z profesorů katechetiky na pražské fakultě bohoslovecké po Škodovi a Blandovi jest nutno uvést doc. Dra J a n a L a d. S ý k o r u (1852—1928), jenž napsal velkou řadu článků pedagogicko-katechetických, samostatně vydal Katechese sv. Cyrilla Jerusalemského (1892), které přeložil z řeckého originálu a poznámkami doprovodil a Katechese o svátostech pro 4. třídu (1894). Po něm r. 1891 docentem se stal K a r e l T i p p m a n n (1846—1921), jenž vydal Výklad biblické dějepřavy (I.-II., 1889) Katolickou litur-

giku (6. vyd.) a Dějepis církevní (5. vyd. 1901). Tippmanna vystřídává prof. A n t. H o r a (1849—1928) a nástupcem jeho se stal prof. J o s e f H r o n e k (1890), autor těchto knih: Národní škola a katecheta (1931), Česká škola národní v historickém vývoji a v dnešní podobě (1932), Základní požadavky ve školském zdravotnictví, výchově a vyučování (1932), Život podle víry (3. vyd. 1934), Výbor zákonů školských (I.-II. 1933—34), Metodika vyučování náboženství ve třídě elementární (1934).

I Cyrilometodějská fakulta v Olomouci má šťastné pěstitele tohoto oboru vědního, vedle zmíněného již prof. F r. P i n k a v y jest to zejména Dr. h. c. V á c l a v K u b í č e k (1869), jenž od r. 1920 přednáší katechetiku a zároveň svými učebnicemi ukazuje novou cestu ve vyučování náboženském, jsou to: Katolická prvouka (1917, nyní 8. vyd.) Biblické dějiny (1926, nyní 8. vyd.), Katechismus katolického náboženství (1929), Rozvrh učiva (1929), ze svého velkého životního díla »Katechetika« otiskuje některé části ve Vychovatelských listech, jejichž části katechetské jest odborným redaktorem. Za práci průkopnickou v tomto oboru se mu dostalo čestného doktorátu fakulty, na které působí.

Z odborných katechetických pracovníků na bohosloveckých učilištích zvláště vynikli brněnský doc. F r a n t. K a l v o d a, autor

výkladů malého (1902) a středního (1900) katechismu a spisu Vyučování náboženské v prvním škol. roce (1900); jeho nástupcem je vynikající metodik doc. J a n S t a n ě k. V Hradci Králové přednáší katechetiku kanovník J a n Č e r n ý (1871), jenž odbornou praxí a zkušenost spojuje s bohatými znalostmi teoretickými. V Čes. Budějovicích působí doc. K a r e l R e b a n (1892), tvůrčí organisátor pedagogické práce v jihočeské oblasti katolického učitelstva a autor vzácných, aforisticky hutných epištol k mládeži »Z poupat do květu«, »Psáno mužům«, sebevýchova muže k čistotě: »K Bohu, jenž obveseluje mladost mou« — eucharistická výchova dospívající mládeže (1932). Rovněž prof. D o m i n i k P e c k a řeší velmi důležité a ožehavé otázky výchovy ve formě Listů otce synovi a Listů matky dceři (2. vyd. 1931).

O sexuální výchově psali Dr. M. H a b á ň, O. P. a prof. Mons. A n t. M e l k a.

První pedagogiku v duchu katolickém psanou podal prof. J o s. Š a u e r z A u g e n b u r k u (1845—1917) spisem Paedagogika (1897), kromě toho napsal učebnici Obecné vychovatelství (4. vyd. 1906).

Prof. Dr. J o s. N o v á k napsal stručný Úvod do pedagogiky (1923). Četné monografie sem spadající jsou z péra univ. prof. Dra J o s. K a c h n í k a (1859) a to: Časové otázky paedagogické (1912), Lidské vášně a jejich výchova dle ethických zásad sv. To-

máše Aq. (1916), Mravní charakter (1930). Prof. J o s. K o b o s i l napsal Dějiny vychovatelství (1916) a prof. J o s. H r o n e k Repetitorium dějin pedagogiky. Doc. dr. J o s. K r a t o c h v í l zabývá se rovněž pedagogikou.

Prof. Dr. O. T a u b e r (1872) napsal: Časové záhady výchovy, Hlas velké doby, Výchovné směry dnešní. Obecněškolské právo dokonale ovládá A n t. B e n d a (1868). Výbor školských zákonů s poznámkami pořídil J o s. H r o n e k (dosud 2 svazky 1932-34). A r n. O l i v a (1875) jest autorem těchto prací: Matka vychovatelka (1926), Dětem i rodičům (1926), Výchova dětí a rodičů (1931). Všem pedagogickým požadavkům přítomné doby se věnují časopisy: »Otázky dneška«, »Rodina a škola«, »Občan a škola«, kromě často vzpomenu- tých revuí »Vychovatele« a »Vychovatel- ských listů«.

Pilným historikem katechetickým byl F r a n t i š e k K o š á k (1870—1932), jenž vypsál historii katechetského spolku v Čechách ve spisku »Snahy o založení katechetského spolku v Čechách«. Z přípravných prací jeho k »Obrázkům z dějin české katechetiky« (1916, 1917) vzešlo jeho hlavní dílo »Dějiny české katechetiky« (I.-II. 1922) dokumentárně shromažďující všechno, co v oboru vyučování náboženského u nás bylo podniknuto od počátku zavedení křesťanství až do světové války. Posled-

ní jeho prací byla studie »Laický apoštolát a vyučování náboženství« (1932), kterou uveřejnil ve »Vychovateli«, jejíž sám řídil.

Tím ovšem zdaleka není vyčerpáno vše, co bylo v pedagogice a katechetice napsáno, na příklad jen ve »Vychovateli« (od r. 1885) a »Vychovatelských listech« (od r. 1900). K starším zasloužilým přispěvatelům jako jsou prof. Dr. Ot. Tauber, F. Mléčka, A. Krejčí, J. Slavíček, Arn. Oliva, Xav. Dvořák, Fr. Dvořák, Em. Žák, Dr. Lub. Petr, A. Novák, F. H. Žundálek a j., se druží mladší na př. Dr. J. Beran, K. Bureš, Dom. Pecka, Karel Reban, Ad. Vašek, V. Vacek a j.

Nové učebnice náboženství na školách národních a středních.

Opravu katechismu pro pražskou synodu připravovali již K. V i n a ř i c k ý a biskup J i r s í k. Provinciální synodou z r. 1860, od níž očekáváno, že provedena bude oprava katechismu, stanoveno, že dosavadní katechismus má dále sloužiti za základ náboženského vyučování ve školách. Pro synodu r. 1873 sestavil katechismus kanovník J a n B e r n a r d, který zprvu vydal jako návrh tiskem téhož roku (1873) a r. 1874 vydán definitivně, r. 1876 po druhé, 1877 vydán znovu. R. 1892 užíváno tohoto katechismu i v diecési litoměřické, v diecési česko-budějovické a hra-

decké zaveden k a t e c h i s m u s S k o č d o p o l ů v, na Moravě zůstalo při starých katechismech, místy zaveden katechismus J a n a D o l e ž a l a. Na valné hromadě episkopatu rakouského 9. dubna 1894 schválen katechismus nový, který od r. 1897 jednotně všude zaveden. Překlad německého originálu do češtiny je dílem karlínského faráře F r. P o h u n k a a zaveden postupně od r. 1898/9. Proti novému katechismu vystoupil ve Vídni ostře V. P i c h l e r, nerad katechismus zaváděl biskup B r y n y c h maje svůj »Oltář«. R. 1909 se ustavila katechetská komise katechismová a vypracovala katechismus náboženství katol. pro školy obecné (1913). Samostatným pokusem byla Učebnice katol. náboženství pro první tři třídy obec. škol (1916), kterou vydali katecheti B l á h a, J e d l i č k a a V o l f. R. 1917 přichází V. K u b í č e k se svojí Katolickou prvoukou. Na rozkaz pražského arcibiskupa Dra K. K a š p a r a napsal učebnici počátečního vyučování náboženského prof. J o s. H r o n e k s titulem »Cesta k Bohu« (I. vyd. 1932, 2. vyd. 1933).

Nové učebnice doc. Dra V. K u b í č k a, o nichž byla svrchu řeč, zatlačují starší katechismy a biblické dějepravy S c h u s t e r a - S r d í n k a a P a n h o l z e r a - P o d l a h y, i novější práci Š p a l o v u, která si nezasloužila, aby úplně zapadla.

N a š k o l á c h o b č a n s k ý c h vedle

katechismů se užívá liturgiky, kterou napsali X. Dvořák, Krejčí, Špaček, Špachta a Žák, pro církevní dějiny učebnic X. Dvořáka, Fr. Pelana, Šim. Pokoje a Volf-Macka.

Na středních školách jsou to učebnice Pokojovy, Podlahovy, a novější krásné knihy Dr. Jos. Kašpara Apologetika a Věrouka (1915), Dr. B. Augustina, Základní nauka náboženská a Katolická mravouka a prof. Jos. Hronka, Dějiny katolické církve (1934).

O reformě vyučování náboženství na středních školách po změněných poměrech psáno hojně v »Hlídce«, »Vychovatel. listech«, ve »Vychovateli«, cenné podněty obsahuje též práce doc. něm. theolog. fakulty Dra W. Diesla »Reform des Religionsunterrichtes an unseren Mittelschulen (1931).

OBSAH:

Úvodem	3
Rozvoj české bohovědy v době novější	3
Křesťanská filosofie	6
Biblistika	15
Církevní dějiny	23
Dějiny církevního umění	31
Apologetika	35
Dogmatika	35
Mravověda	38
Církevní právo	39
Pastýřské bohosloví	42
Liturgie	44
Duchovní řečnictví	45
Hagiografie	52
Církevní zoěv	55
Asketická a duchovní litera- tura	55
Křesťanská sociologie	57
Pedagogika a katechetika	61
Nové učebnice náboženství na školách národních a středních	65
